

LIVING DANUBE LIMES

THE ROMAN DANUBE LIMES. A GUIDE

**PART III
CZECH REPUBLIC - ČESKÁ REPUBLIKA**

© 2022 Living Danube Limes

Valorising cultural heritage and fostering sustainable tourism by LIVING the common heritage on the DANUBE LIMES as basis for a Cultural Route

Interreg Danube Transnational Programme
www.interreg-danube.eu/living-danube-limes

The work including its parts is protected by copyright. The contributors of the respective partner countries are responsible for the content and source information, as well as the correctness of the data provided.

Any use without consent is prohibited. Distributed by University for Continuing Education Krems (Dr.-Karl-Dorrek-Strasse 30, 3500 Krems, Austria | zkgs@donau-uni.ac.at) respectively the project partners.

Cover map: Mislav Fileš (Institute of Archaeology of Republic of Croatia)

Graphics & Design: Michaela Kukula (University for Continuing Education Krems)

Interreg

EUROPEAN UNION

Danube Transnational Programme Living Danube Limes

Universität für
Weiterbildung
Krems

"Ion Mincu"
University of Architecture
and Urban Planning

Output T1.1 - part 2
Project ID DTP3-359-2.2

LIVING DANUBE LIMES

**THE ROMAN
DANUBE LIMES.
A GUIDE**

**PART III
CZECH REPUBLIC - ČESKÁ REPUBLIKA**

PŘISPĚVATEL

Mgr. Balázs Komoróczy, Ph.D.
- Archeologický ústav Akademie věd
České republiky, Brno

CONTRIBUTOR

Mgr. Balázs Komoróczy, Ph.D.
- Institute of Archaeology,
Czech Academy of Sciences, Brno

ČESKÁ REPUBLIKA

CZECH REPUBLIC

OBSAH

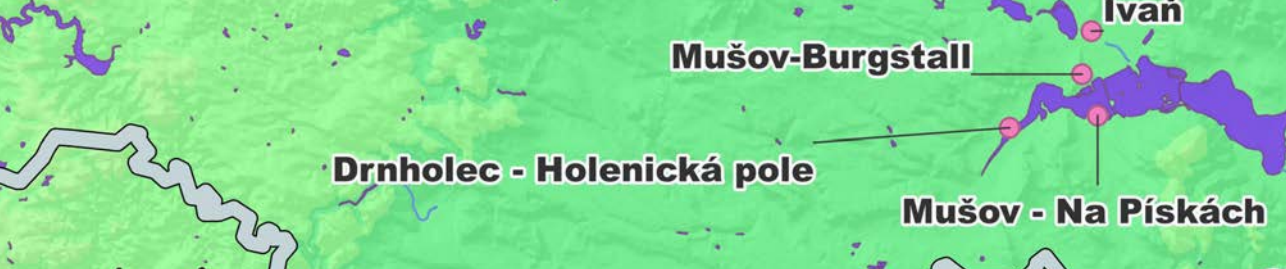

Drnholec - Holenická pole	8
Hradisko u Mušova	12
Ivaň	20
Mušov - Na Pískách	24
Přibice	30
Modřice	34
Brno - Vojtova ulice	38
Jevíčko	42
Olomouc - Neředín	46
Charvátská Nová Ves	50
Hulín-Pravčice	54

CONTENTS

Drnholec - Holenická pole	9
Mušov-Burgstall	13
Ivaň	21
Mušov - Na Pískách	25
Přibice.	31
Modřice	35
Brno - Vojtova street.	39
Jevíčko	43
Olomouc - Neředín	47
Charvátská Nová Ves	51
Hulín-Pravčice.	55

DRNHOLEC - HOLENICKÁ POLE

Jihomoravský kraj, Drnholec

📍 48.8789195, 16.5131733

🏠 Krátkodobý tábor

🕒 172 - 180 n. l.

🌿 Rozloha lokality: 9,8 ha Nadmořská výška: 172 m

UNESCO-Status: Bez UNESCO statutu

Právní ochrana: Žádný zvláštní status ochrany, lokalita je obecně chráněna dle zákona 20/1987 sb., o Státní památkové péči

Překrytí zástavbou

částečně překryto moderní zástavbou

Viditelnost naleziště a konzervace

podzemní pozůstatky nejsou viditelné

Současný stav výzkumu

potvrzeny zbytky staveb pomocí neinvazivních průzkumů, proveden geofyzikální průzkum, jsou dostupné odborné články a monografie

Další informace

V minulých letech byla provedena řada nedestruktivních průzkumů na lokalitě „Holenická pole“ v katastru obce Drnholec, na ploché levobřežní terase řeky Dyje. Kromě jiných průzkumů byl proveden geofyzikální průzkum na ploše 4,6 ha. Nejvýraznější zjištěnou prostorovou anomálií je pravidelná liniová struktura se zaobleným ohybem v téměř pravém úhlu. Tvar této struktury (především morfologie téměř pravoúhlého ohybu a jeho charakteristické zaoblení), podpořený omezeným množstvím nálezů typicky římského vojenského vybavení z povrchu, umožňuje interpretovat ji jako jednu ze součástí římského dočasného tábora. Celý průběh anomálie nebylo možné sledovat z důvodu silně podmáčených ploch. Podle doložené linie opevnění a s ohledem na rekonstruované délky stran lze odhadovat hypotetickou opevněnou plochu tábora o rozloze cca 9,8 ha.

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

DRNHOLEC - HOLENICKÁ POLE

South Moravian Region, Drnholec

📍 48.8789195, 16.5131733

CZ

🏠 Temporary camp

🕒 172 - 180 CE

*📏 Area: 9.8 ha Elevation: 172 m

UNESCO Status: no UNESCO status

Legal protection: No specific protection status, the site is generally protected by Act 20/1987 Coll., on State Heritage Preservation.

Coverage with Building Structures

partly covered with modern superstructures

Site Visibility & Conservation

underground remains not visible

State of Research

structures confirmed by non-invasive prospection surveys, geophysical surveys conducted, scientific papers and monographs available

Further Information

In the past few years, a series of non-destructive surveys were conducted on the site “Holenická pole” in the cadastral district of the municipality of Drnholec, on a flat left-bank terrace of the river Dyje. Among other investigations, a geophysical survey was conducted of an area of 4.6 ha. The most distinct spatial anomaly discovered is a regular linear structure with a rounded bend at almost a right angle. The shape of this structure (above all morphology of the almost right-angled

bend and its characteristic rounding), supported by a limited amount of typically Roman military equipment finds from the surface, allows us to interpret it as one part of a Roman temporary camp. The whole course of the anomaly could not be followed up due to strongly waterlogged areas. According to the documented fortification line and considering the reconstructed side lengths, the hypothetical fortified area of the camp could be reconstructed around 9.8 ha.

Stavební fáze

172 - 180 n. l. ✂ Markomanské války | Na základě celkového prostorového uspořádání, charakteristických drobných nálezů a celkového archeologického a historického konceptu římsko-germánských interakcí řadíme tábor mezi vojenská zařízení z období markomanských válek.

Historie výzkumu

- 📍 Artefaktový a geografický průzkum (2019-2020) | Balázs Komoróczy, Marek Vlach: Opevnění
  - ▶ Komoróczy, B., Vlach, M., Želíková, M., Sedláček, J., Růžičková, P. 2019c: Revize stavu archeologických komponent v trati Drnholec „Holenická pole“ pomocí prospekčních a málo invazivních výzkumných metod. Přehled výzkumů 60-2, 9–56. Brno 61, Lubelskie Materiały Archeologiczne Tom XVII]

ÚVAHY NAD TURISTICKÝM VYUŽITÍM

Přístupnost lokality: Lokalita je špatně přístupná, zemědělské pole.

Opevnění

⌚ 172 - 180 n. l.

Patří do komplexu:

Krátkodobý tábor

📍 48.8789195, 16.5131733

Construction Phases

172 - 180 CE Marcomannic Wars | Considering the overall spatial arrangement, the characteristic small finds, and the general archaeological and historical concept of Roman-Germanic interactions, we count the camp among military installations from the period of the Marcomannic Wars.

Research History

 Artefactual and geophysical survey (2019-2020) | Balázs Komoróczy, Marek Vlach: Fortification

► Komoróczy, B., Vlach, M., Zelíková, M., Sedláček, J., Růžičková, P. 2019c: Revize stavu archeologických komponent v trati Drnholec „Holenická pole“ pomocí prospekčních a málo invazivních výzkumných metod. Přehled výzkumů 60-2, 9–56. Brno 61, Lubelskie Materiały Archeologiczne Tom XVII]

CZ

CONSIDERATIONS FOR TOURISTIC EXPLOITATION

Access to Site: The site is difficult to access, agricultural field.

Fortification

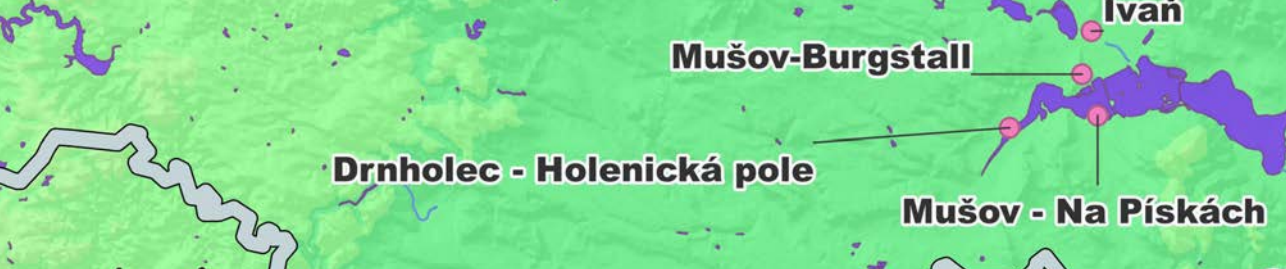
 172 - 180 CE

Belonging to Complex:

Temporary camp

 48.8789195, 16.5131733

HRADISKO U MUŠOVA

Jihomoravský kraj, Pasohlávky

© 48.9059078, 16.5688021

🏰 Opevněná vojenská báze na nepřátelském území

🕒 172 - 180 n. l.

📏 Rozloha lokality: 34 ha Nadmořská výška: 219 m

UNESCO-Status: Bez UNESCO statutu

Právní ochrana: V současné době má lokalita status Kulturní památky jak je definována zákonem 20/1987 sb., o Státní památkové péči

Překrytí zástavbou

částečně překryto moderní zástavbou

Viditelnost naleziště a konzervace

Lokalita je částečně zastavěna, ale jen v poměrně malém rozsahu (cca 25 % tvoří budova a přilehlé plochy aquaparku a lázeňského střediska na JV svahu kopce Burgstall). Většina území je zemědělsky využívána (orná půda, vinice, pastviny). Podzemní stavby je možné rozoznat jen v malé míře ve výrazné terénní vlně na části vnější linie opevnění.

Současný stav výzkumu

částečně vykopáno, potvrzeny zbytky staveb pomocí neinvazivních průzkumů, jsou k dispozici plány vykopávek, proveden geofyzikální průzkum, jsou dostupné odborné články a monografie

Stavební fáze

172 - 180 n. l. 🏹 Markomanské války | Větší část lokality Hradisko u Mušova doposud nebyla archeologicky prozkoumána, ale již nyní lze s jistotou říci, že zde římská armáda opakovaně budovala svou opevněnou základnu. Nejpodrobnější poznatky a nejvýznamnější objem archeologických dokladů jsou zatím známy z období markomanských válek (166–180 n. l.) císaře Marka Aurelia. V jejich útočné fázi (172-180 n. l.) zde docházelo k dynamickým stavebním aktivitám, o čemž svědčí vzájemné překrývání některých fortifikačních linií a budov. Musíme přiznat, že při bližším zkoumání jednotlivých terénních jevů a hledání odpovědí na dosud nezodpovězené otázky často narážíme na problém nedostatečného odkryvu lokality a na nevyhovující,

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

MUŠOV-BURGSTALL

South Moravian Region, Pasohlávky

© 48.9059078, 16.5688021

CZ

🏰 Fortified military base on the enemy territory

🕒 172 - 180 CE

📏 Area: 34 ha Elevation: 219 m

UNESCO Status: no UNESCO status

Legal protection: Presently the site has the status of a Cultural monument as defined by Act 20/1987 Coll., on State Heritage Preservation.

Coverage with Building Structures

partly covered with modern superstructures

Site Visibility & Conservation

The site is partially overbuilt but only to a relatively minor extent (ca 25% consists of a building and adjoined areas of the aqua park and spa resort on the SE slope of the Burgstall hill). Most of the extent is under the agricultural land-use regime (arable, vineyards, meadow). The underground structures are visible only to a small extent in a noticeable terrain wave on the part of the outer fortification line.

State of Research

partially excavated, structures confirmed by non-invasive prospection surveys, excavation plans available, geophysical surveys conducted, scientific papers and monographs available

Construction Phases

172 - 180 CE 🏹 Marcomannic Wars | Most of the site of Mušov-Burgstall was not yet excavated, but it can

already be said with certainty that the Roman army has repeatedly built its fortified base. The most detailed knowledge and the most significant volume of archaeological evidence are so far known from the Marcomannic Wars (166–180 AD) of Emperor Marcus Aurelius. In their offensive phase (172-180 AD), dynamic construction activities occurred here, as evidenced by the overlapping of some fortification lines and buildings. We must admit that with a closer examination of individual terrain phenomena and the search for answers to still unanswered questions, we often encounter the problem of insufficient excavation of the site and the

subjektivní a selektivní formy publikace starších archeologických dat. Přesné datování v rámci starší doby římské je stále předmětem diskuse v případě dřevěné stavby interpretované jako obytná budova a dřevěné vojenské nemocnice (valetudinarium), objevených na východním a jihovýchodním úbočí návrší. Občas je vysloven názor, že pocházejí z počátku 1. století našeho letopočtu. Záchranné výzkumy a geofyzikální průzkum odhalily i různé strukturované segmenty římských příkopů; jejichž datování je stále nejisté.

Vojenské síly

172 - 180 n. l. ✂ legio X Gemina Pia Fidelis ☹ Nápis na kusu zbroje a kolký na cihlách ▶ Tejral, J. 1994: Römische und germanische Militärausrüstungen der antoninischen Periode im Licht norddanubischer Funde. In: C. von Carnap-Bornheim (ed.), Beiträge zu römischer und barbarischer Bewaffnung in den ersten vier nachchristlichen Jahrhunderten. Marburger Kolloquium. Marburg-Lublin, 27–60.

Mušil, J. 1993: Gestempelte römische Ziegel vom Burgstall bei Mušov, Mähren. Archaeologia Austriaca 77, 89–103.

Historie výzkumu

- ☉ Vědecké vykopávky (1926-1928) | Anton Gnirs: Obytné budovy a lázně
  - ▶ Gnirs, A. 1976: Beiträge zur Geschichte und Geographie Böhmens und Mährens in der Zeit des Imperium Romanum. Bonn
- ☉ Vědecké vykopávky (1984-1994) | Jaroslav Tejral: Opevnění, vnitřek komplexu
  - ▶ Tejral, J. 1992: Die Probleme der römisch-germanischen Beziehungen unter Berücksichtigung der neuen Forschungsergebnisse im niederösterreichisch-südmährischen Thayaflußgebiet. Bericht der Römisch-Germanischen Kommission 73, 377–468
- ☉ Záchranný archeologický výzkum (1993-1994) | Miroslav Bálek, Ondřej Šedo: Dřevěné obytné budovy, opevnění a brána
  - ▶ Šedo, O., Knápek, R. 2019: Mušov-Neurissen 1993– 1994. Nálezové kontexty z doby římské. Brno [=Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 63]
- ☉ Vědecké vykopávky (1994-2007) | Balázs Komoróczy, Jaroslav Tejral: Dílny, opevnění
  - ▶ Komoróczy, B. 2009: Marcomannia. Der Militärschlag gegen die Markomannen und Quaden – ein archäologischer Survey. In: Varusschlacht im Osnabrücker Land GmbH – Museum und Park Kalkriese (ed.), 2000 Jahre Varusschlacht – Konflikt. Ausstellungskatalog Museum und Park Kalkriese. Stuttgart, 114–125.
- ☉ Záchranný archeologický výzkum (2008-2012) | Balázs Komoróczy: Nemocnice, opevnění
  - ▶ Komoróczy, B., Vlach, M. 2011: Types of Architecture of the Germanic Population and the Roman Army on the Territory north of the Middle Danube during the Marcomannic Wars. Histria Antiqua 20, 391–404
- ☉ Vědecké vykopávky (2010-2021) | Balázs Komoróczy, Marek Vlach: Vnitřek, opevnění

unsatisfactory, subjective and selective form of publication of older archaeological data. The exact dating within the early Roman period of the timber building interpreted as a residential building and the timber military hospital (valetudinarium), both discovered on the eastern and south-eastern hillsides, is still subject to discussion. It is sometimes argued that they date to the beginning of the 1st century AD. Rescue excavations and a geophysical survey also detected variously structured segments of Roman ditches; their dating is still uncertain.

Military Forces

172 - 180 CE ✂ legio X Gemina Pia Fidelis 📄 Inscription on one piece of armour and brick stamps ▶ Tejral, J. 1994: Römische und germanische Militärausrüstungen der antoninischen Periode im Licht norddanubischer Funde. In: C. von Carnap-Bornheim (ed.), Beiträge zu römischer und barbarischer Bewaffnung in den ersten vier nachchristlichen Jahrhunderten. Marburger Kolloquium. Marburg-Lublin, 27-60.

Musil, J. 1993: Gestempelte römische Ziegel vom Burgstall bei Mušov, Mähren. *Archaeologia Austriaca* 77, 89-103.

Research History

📄 Scientific excavation (1926-1928) | Anton Gnirs: Residential building and bath
▶ Gnirs, A. 1976: Beiträge zur Geschichte und Geographie Böhmens und Mährens in der Zeit des Imperium Romanum. Bonn

📄 Scientific excavation (1984-1994) | Jaroslav Tejral: Fortification, interior of the complex
▶ Tejral, J. 1992: Die Probleme der römisch-germanischen Beziehungen unter Berücksichtigung der neuen Forschungsergebnisse im niederösterreichisch-südmährischen Thayaflußgebiet. Bericht der Römisch-Germanischen Kommission 73, 377-468

📄 Rescue excavation (1993-1994) | Miroslav Bálek, Ondřej Šedo: Timber residential building, fortification and gate

▶ Šedo, O., Knápek, R. 2019: Mušov-Neurissen 1993- 1994. Nálezové kontexty z doby římské. Brno [=Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 63]

📄 Scientific excavation (1994-2007) | Balázs Komoróczy, Jaroslav Tejral: Workshops, fortification

▶ Komoróczy, B. 2009: Marcomannia. Der Militärschlag gegen die Markomannen und Quaden – ein archäologischer Survey. In: Varusschlacht im Osnabrücker Land GmbH – Museum und Park Kalkriese (ed.), 2000 Jahre Varusschlacht – Konflikt. Ausstellungskatalog Museum und Park Kalkriese. Stuttgart, 114-125.

📄 Rescue excavation (2008-2012) | Balázs Komoróczy: Hospital, fortification
▶ Komoróczy, B., Vlach, M. 2011: Types of Architecture of the Germanic Population and the Roman Army on the Territory north of the Middle Danube during the Marcomannic Wars. *Histria Antiqua* 20, 391-404

📄 Scientific survey (2010-2021) | Balázs Komoróczy, Marek Vlach: Interior, fortification

ÚVAHY NAD TURISTICKÝM VYUŽITÍM

Přístupnost lokality: přístupné veřejnosti, vstup kontrolován, vstupní poplatek. Většina lokality je volně přístupná. Na jejím okraji je návštěvnické centrum, do něhož je vstup zpoplatněn.

Lokalita spojena moderní silniční sítí a veřejnou dopravou: Silniční síť, Možnost parkování, Veřejná doprava, Cyklistické trasy

Vizualizace, prezentace a konzervace: informační tabule, komentované prohlídky. Po nejvýznamnějších místech lokality byla zřízena naučná stezka, která na tabulích zprostředkovává současný stav poznání o nejdůležitějších znacích a aspektech římské přítomnosti na tomto místě. Návštěvnické centrum představuje lokalitu prostřednictvím malé klasické muzejní expozice a multimediálních nástrojů (filmový dokument, elektronické dotykové tabule atd.).

muzeum/návštěvnické centrum: Návštěvnické centrum Mušov – Brána do Římské říše
www.branadorimskerise.cz/

Služby: Obchod se suvenýry

Opevnění

⌘ 172 - 180 n. l.

Patří do komplexu:

Opevněná vojenská báze na nepřátelském území

© 48.9072145, 16.5648173

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Brána

⌘ 172 - 180 n. l.

Patří do komplexu:

Opevněná vojenská báze na nepřátelském území

© 48.907072, 16.5729498

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

CONSIDERATIONS FOR TOURISTIC EXPLOITATION

Access to Site: open to the public, controlled, entry fee, Most of the site is freely accessible. On its edge there is a Visitor Center, the visit of which is charged.

Connection to modern Road Network and Public Transport: Road network, Parking available, Public transport, Bicycle routes

On-site Visualisation, Presentation & Conservation: information boards, guided tours, At the most important locations within the site, an educational trail was established to mediate the present state of information about the most significant features and aspects of the Roman presence at the site via boards. The visitor center presents the site in a small classic museum exhibition and multi-media tools (film documentary, digital touchpads, etc.).

Museum / Visitor Centre: Visitors Centre Mušov – Gateway to the Roman Empire

www.branadorimskerise.cz/

Service: Souvenir shop

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Fortification

⌚ 172 - 180 CE

Belonging to Complex:

Fortified military base on the enemy territory

📍 48.9072145, 16.5648173

Gate

⌚ 172 - 180 CE

Belonging to Complex:

Fortified military base on the enemy territory

📍 48.907072, 16.5729498

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Obytný dům a lázně

⌚ 172 - 180 n. l.

Patří do komplexu:

Opevněná vojenská база na nepřátelském území

📍 48.9074269, 16.5675408

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Dílny

⌚ 172 - 180 n. l.

Patří do komplexu:

Opevněná vojenská база na nepřátelském území

📍 48.9065959, 16.5692358

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Dřevěná obytná budova

⌚ 6 - 180 n. l.

Patří do komplexu:

Opevněná vojenská база na nepřátelském území

📍 48.9068409, 16.5726898

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Nemocnice

⌚ 0 - 180 n. l.

Patří do komplexu:

Opevněná vojenská база na nepřátelském území

📍 48.9037479, 16.5748698

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Bath and residential building

⌚ 172 - 180 CE

Belonging to Complex:
Fortified military base on the enemy territory

📍 48.9074269, 16.5675408

CZ

Workshops

⌚ 172 - 180 CE

Belonging to Complex:
Fortified military base on the enemy territory

📍 48.9065959, 16.5692358

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Timber residential building

⌚ 6 - 180 CE

Belonging to Complex:
Fortified military base on the enemy territory

📍 48.9068409, 16.5726893

Hospital

⌚ 0 - 180 CE

Belonging to Complex:
Fortified military base on the enemy territory

📍 48.9037479, 16.5748698

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

IVAŇ

Jihomoravský kraj, Ivaň

© 48.9275821, 16.5760349

🏠 krátkodobý tábor

🕒 172 - 180 n. l.

*📏 Rozloha lokality: 11.5 ha Nadmořská výška: 174 m
UNESCO-Status: Bez UNESCO statutu

Překrytí zástavbou

plně překryto moderní zástavbou

Viditelnost naleziště a konzervace

podzemní pozůstatky nejsou viditelné

Současný stav výzkumu

částečně vykopáno, jsou k dispozici letecké snímky (včetně interpretace), jsou dostupné odborné články a monografie

Další informace

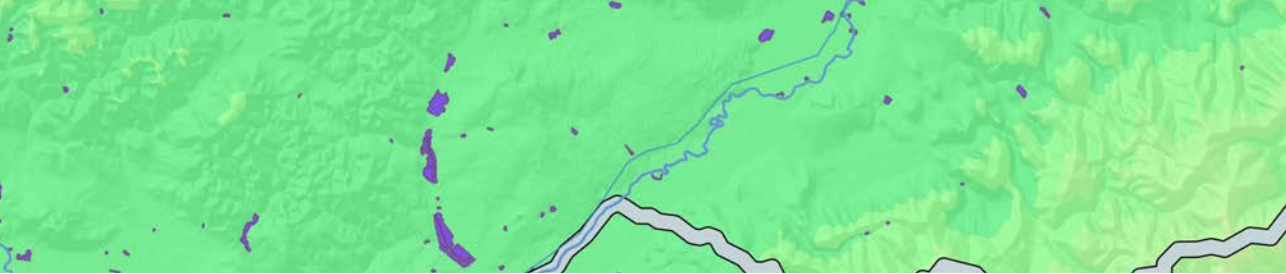
Tábor v Ivaňi, v sousedství centrální vojenské základny v Mušově-Burgstallu, byl objeven již v 90. letech. Nachází se 2,5 km severovýchodně od Burgstallu, na protější terase nad řekou Jihlavou. Dnešní obec překrývá většinu tábora. Známe pouze část jeho jihovýchodní linie opevnění, která byla přerušena bránou s předsunutým příkopem (titulum). Podle místní geomorfologie, předpokládané osové symetrie a standardního poměru stran 2:3 je celkový rozsah tábora odhadován na 11,5 ha.

Stavební fáze

172 - 180 n. l. 🏹 Markomanské války | Přítomnost brány dřevěné konstrukce, která zatím nemá v rámci krátkodobých táborů obdoby, lze považovat za důkaz, že zde byla „dlouhodobě“ umístěna jednotka, která tvořila trvalou obranu přístupových cest k centrální vojenské bázi na Hradisku u Mušova. Přímé datovací údaje pro tábor zatím nejsou k dispozici a není znám ani jeho stratigrafický vztah ke germánským sídlištním strukturám v jeho oblasti. Vzhledem k celkovému prostorovému uspořádání a celkovému archeologickému a historickému pojetí římsko-germánských interakcí však tábor počítáme mezi vojenská zařízení z období markomanských válek.

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

IVAŇ

South Moravian Region, Ivaň

📍 48.9275821, 16.5760349

CZ

🏠 temporary camp

🕒 172 - 180 CE

📏 Area: 11.5 ha Elevation: 174 m

UNESCO Status: no UNESCO status

Coverage with Building Structures

fully covered with modern superstructures

Site Visibility & Conservation

underground remains not visible

State of Research

partially excavated, aerial images (and interpretations) available, scientific papers and monographs available

Further Information

The camp at Ivaň, in the neighbourhood of the central military base on Mušov-Burgstall, was already discovered in the 1990s. It is situated 2.5 km northeast of Burgstall, on the opposite terrace above the river Jihlava. The present-day village now overlays most of the camp. We only know a part of its south-eastern fortification line, which was interrupted by a titulus-type gate. According to local geomorphology, presumed axial symmetry, and standard side ratio 2:3, the camp's total extent is estimated as 11.5 ha.

Construction Phases

172 - 180 CE 🏹 Marcomannic Wars | The presence of timber construction of the gate, which has no parallels within the temporary camps so far can be considered proof that a unit was garrisoned here for a “long time” which formed permanent defence of access roads to the central military base at Mušov-Burgstall. Direct dating indications for the camp are not yet available and its stratigraphic relationship to Germanic settlement structures in its area is not yet known, either. However, considering the overall spatial arrangement and the general archaeological and historical concept of Roman-Germanic interactions, we count the camp among military installations from the period of the Marcomannic Wars.

Historie výzkumu

- 📍 Vědecké vykopávky (1991-1992) | Miroslav Bálek, Eduard Droberjar, Ondrej Šedo: Brána
 ▶ Bálek, M., Droberjar, E., Šedo, O. 1994: Die römischen Feldlager in Mähren (1991–1992).
 Památky archeologické 85, 59–74

ÚVAHY NAD TURISTICKÝM VYUŽITÍM

Přístupnost lokality: Lokalita je kompletně zastavěna.

Lokalita spojena moderní silniční sítí a veřejnou dopravou: Silniční síť, Možnost parkování, Veřejná doprava, Cyklistické trasy

Vizualizace, prezentace a konzervace: informační tabule

Opevnění

⌚ 172 - 180 n. l.

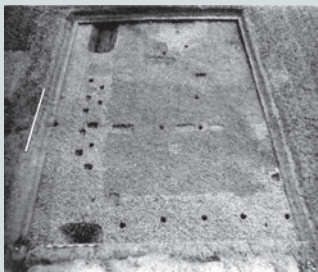
Patříci do komplexu:

Krátkodobý tábor

📍 48.9275535, 16.5795863

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Brána

⌚ 172 - 180 n. l.

Patříci do komplexu:

Krátkodobý tábor

📍 48.9270385, 16.5792863

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Research History

- 📍 Scientific excavation (1991-1992) | Miroslav Bálek, Eduard Droberjar, Ondrej Šedo: Gate
  - ▶ Bálek, M., Droberjar, E., Šedo, O. 1994: Die römischen Feldlager in Mähren (1991–1992). Památky archeologické 85, 59–74

CONSIDERATIONS FOR TOURISTIC EXPLOITATION

<i>Access to Site:</i>	The site is completely overbuilt.
<i>Connection to modern Road Network and Public Transport:</i>	road network, parking available, public transport, bicycle routes
<i>On-site Visualisation, Presentation & Conservation:</i>	information boards

CZ

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Fortification

⌚ 172 - 180 CE

Belonging to Complex:

Temporary camp

📍 48.9275535, 16.5795863

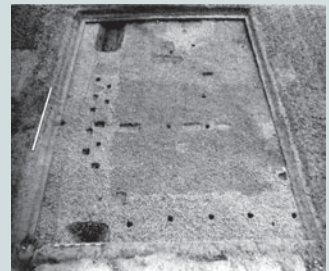
Gate

⌚ 172 - 180 CE

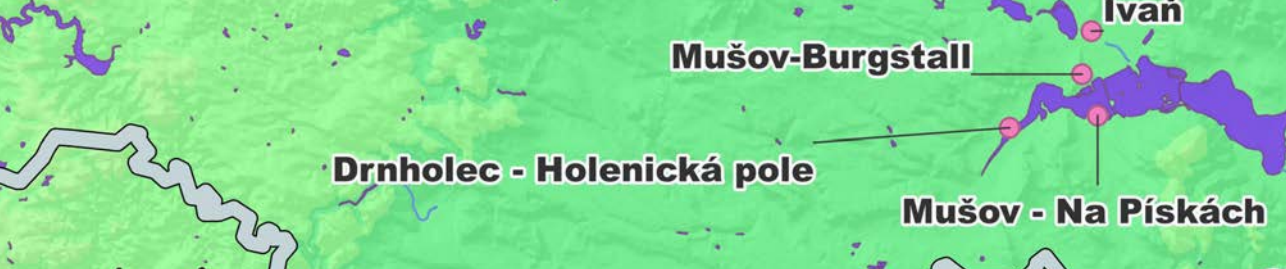
Belonging to Complex:

Temporary camp

📍 48.9270385, 16.5792863

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

MUŠOV - NA PÍSKÁCH

Jihomoravský kraj, Pasohlávky

📍 48.8850665, 16.5808123

🏰 Krátkodobé tábory

🕒 172 - 180 n. l.

*📏 Rozloha lokality: 45 ha Nadmořská výška: 175 m

UNESCO-Status: Bez UNESCO statutu

Právní ochrana: Žádný zvláštní status ochrany, lokalita je obecně chráněna dle zákona 20/1987 sb., o Státní památkové péči

📄 Překrytí zástavbou

nezastavěno

📄 Viditelnost naleziště a konzervace

podzemní pozůstatky nejsou viditelné

📄 Současný stav výzkumu

částečně vykopáno, potvrzeny zbytky staveb pomocí neinvazivních průzkumů, jsou k dispozici letecké snímky (včetně interpretace), proveden geofyzikální průzkum, jsou dostupné odborné články a monografie

📄 Další informace

Lokalita Mušov - Na Pískách se rozkládá 2,5 km jižně od obce Mušov-Burgstall na pravém břehu řeky Dyje. V posledních desetiletích zde byly prováděny geofyzikální průzkumy, terénní sběry a drobné výkopy. Leteckým průzkumem byly poprvé v České republice identifikovány liniové stopy v obilí po římských táborech.

Největším táborem je lichoběžníková stavba Mušov - Na Pískách 1a se dvěma identifikovatelnými nárožními.

Dvě brány typu titulus rozdělují linii na tři segmenty v jeho jižní frontě a jeho opevněná plocha měla rozlohu 41,3 ha. Identifikátorem 1b byl označen objekt, vymezený ze tří stran stejným obvodem jako tábor 1a. Pouze na východní straně je linie opevnění posunuta o 63 m na západ. Rozsah takto vymezené plochy činí 37,5 ha. Další prostorové zmenšení tábora je označeno jako tábor 1c, který má rozlohu 21,1 ha, přičemž vykazuje fortifikační prvky částečně odlišné od ostatních táborů (obr. 57: 1c). Vnitřní brány typu clavicula jsou velmi zřetelné uprostřed východní a západní fronty a přibližně ve třetinách jižní fronty. V protilehlých polohách na severní delší

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

MUŠOV - NA PÍSKÁCH

South Moravian Region, Pasohlávky

48.8850665, 16.5808123

CZ

 Temporary camps

 172 - 180 CE

 Area: 45 ha Elevation: 175 m

UNESCO Status: no UNESCO status

Legal protection: No specific protection status, the site is in generally protected by Act 20/1987 Coll., on State Heritage Preservation.

Coverage with Building Structures

not covered

Site Visibility & Conservation

underground remains not visible

State of Research

partially excavated, structures confirmed by non-invasive prospection surveys, aerial images (and interpretations) available, geophysical surveys conducted, scientific papers and monographs available

Further Information

The site Mušov – Na Pískách extends 2.5 km south of the Mušov-Burgstall on the right bank of the river Dyje. During the last decades, geophysical surveys, field surveys, and small-scale excavations were carried out here. The aerial survey identified the linear crop marks of the Roman camps for the first time in the Czech Republic.

The largest camp is a trapezoidal structure Mušov – Na Pískách 1a, with two identifiable corners. Two titulus-type gates divided the line into three segments in its southern front, and its fortified area covered 41.3 ha. With an identifier 1b a structure was marked, delimited from three sides by the same perimeter as camp 1a. Just on the eastern side, the fortification line is shifted by 63 m to the west. The extent of an area delimited this way covers 37.5 ha. Another spatial reduction is marked as the camp 1c, which covers an area of 21.1 ha, whereas it exhibits fortification elements partly different from the other camps (Fig. 57: 1c). Internal clavicular-type gates came to light very clearly in the middle of the

frontě byly doloženy dvě brány typu titulus. Poslední prvek této komplexní fortifikační struktury je označen jako tábor 1d a zaujímá plochu 7,8 ha. Jedná se o další zmenšení tábora, z něhož se na severní frontě dochovala brána typu titulus. Západně od tohoto opakovaně představovaného tábora se nachází malý tábor 2, který má rozlohu pouze 1 ha. Geofyzikální průzkum, zejména v „nástavbě“ tábora 1a-d, přinesl nejrozsáhlejší soubor anomálií, které lze interpretovat jako jednoduché pece na pečení používané římským vojskem. Některé z nich byly ověřeny i vykopávkami.

Stavební fáze

172 - 180 n. l. ✂ Markomanské války | Hlavním opěrným bodem pro absolutně-chronologické zařazení táborů v Mušově – Na Pískách byl drobný výzkum provedený v severozápadním rohu táborů 1a a 1b v letech 1994–1995. Římské opevnění v tomto místě narušilo jedno z germánských zahloubených obydlí, jehož výplň obsahovala charakteristické spektrum nálezů z fáze B2 nebo B2b. Další objekty osídlení byly odkryty na sever od vnějšího obvodu táborů 1a–d. Nálezy z jejich výplně je datují do fáze C1. Tato stratigrafická situace, částečně vertikální a částečně horizontální, vedla k opodstatněné hypotéze, že kontinuita germánského osídlení na rozhraní mezi relativními chronologickými fázemi B2 a C1 byla přerušena přítomností římského vojska, které tak lze spojovat s historickými událostmi markomanských válek. Vykopaná pec poskytla vzorky pro radiokarbonové datování. Ty přinesly data z období 2. poloviny 2. století.

Historie výzkumu

- 🔍 Nedestruktivní průzkum (1991-2019) | Balázs Komoróczy, Jaromír Kovárník, Marek Vlach: Opevnění, polní pece
- 🔍 Vědecké vykopávky (1994-2015) | Balázs Komoróczy, Marek Vlach: Opevnění, polní pece
  - ▶ Komoróczy, B., Rajtár, J., Vlach, M., Hüssen, C.-M. 2020: A companion to the archaeological sources of Roman military interventions into the Germanic territory north of the Danube during the Marcomannic wars. In: M. Erdrich, B. Komoróczy, P. Madejski, M. Vlach (ed.), Marcomannic wars and Antonine Plague. Selected essays on two disasters that shook the Roman World. Brno–Lublin, 173–254 [=Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 61, Lubelskie Materiały Archeologiczne Tom XVII].

ÚVAHY NAD TURISTICKÝM VYUŽITÍM

Přístupnost lokality: přístupné veřejnosti

Lokalita spojena moderní silniční sítí a veřejnou dopravou: Silniční síť, Cyklistické trasy

eastern and western fronts and in approximately the thirds of the southern front. In opposite positions on the northern longer front, two titulus-type gates were evidenced. The last element in this complex fortification structure is marked as camp 1d and covers an area of 7.8 ha. It is a further reduction, from which a titulus-type gate was preserved in its northern front. West to this repeatedly rebuilt camp is the small camp 2, which covers 1 ha only. Geophysical survey, particularly in the camp “superstructure” 1a–d, has yielded the most extensive collection of anomalies that can be interpreted as simple baking ovens used by the Roman army. Some of them were also verified by excavations.

Construction Phases

172 - 180 CE ✂ Marcomannic Wars | The main strong point for an absolute-chronological classification of camps in Mušov – Na Pískách resulted from a small-scale excavation conducted at the north-western corner of camps 1a and 1b in 1994–1995. In this place, the Roman fortification disturbed one of the Germanic sunken-floor dwellings, whose infill contained a characteristic spectrum of finds from B2 or B2b phase. Other settlement features were un-earthed north to the outer perimeter of camps 1a–d. The finds from their infill date them back to phase C1. This stratigraphic situation, partly vertical and partly horizontal, led to the well-founded hypothesis that the Germanic settlement continuity at the boundary between the relative chronological phases B2 and C1 was interrupted by the presence of the Roman army, which can thus be associated with historical events during the Marcomannic Wars. The excavated oven provided samples for radiocarbon dating. These yielded data within the period of the second half of the 2nd century.

Research History

🔍 Non-destructive surveys (1991-2019) | Balázs Komoróczy, Jaromír Kovárník, Marek Vlach: Fortification, field ovens

🔍 Scientific excavations (1994-2015) | Balázs Komoróczy, Marek Vlach: Fortification, field ovens

► Komoróczy, B., Rajtár, J., Vlach, M., Hüssen, C.-M. 2020: A companion to the archaeological sources of Roman military interventions into the Germanic territory north of the Danube during the Marcomannic wars. In: M. Erdrich, B. Komoróczy, P. Madejski, M. Vlach (ed.), Marcomannic wars and Antonine Plague. Selected essays on two disasters that shook the Roman World. Brno–Lublin, 173–254 [Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 61, Lubelskie Materiały Archeologiczne Tom XVII].

CONSIDERATIONS FOR TOURISTIC EXPLOITATION

Access to Site: open to the public

Connection to modern Road Network and Public Transport: road network, bicycle routes

Opevnění

⌚ 172 n. l.

Patří do komplexu:
Krátkodobý tábor

© Institute of Archaeology Czech
Academy of Science, Brno

Polní pece

⌚ 172 - 180 n. l.

Patří do komplexu:
Krátkodobý tábor

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Fortification

⌚ 172 CE

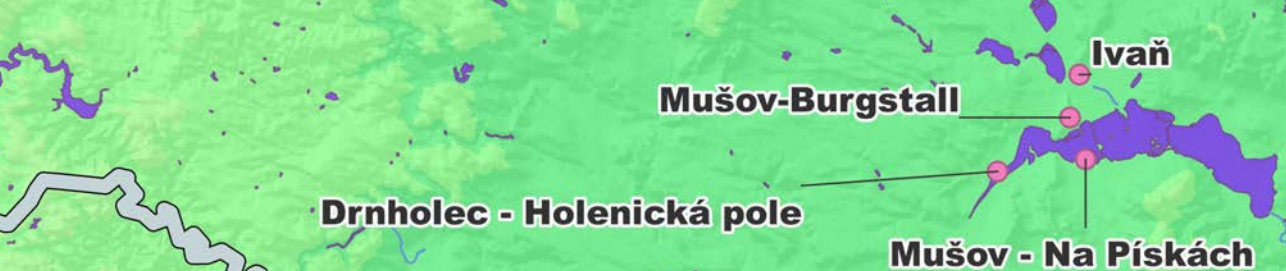
Belonging to Complex:
Temporary camp

Field ovens

⌚ 172 - 180 CE

Belonging to Complex:
Temporary camp

CZ

PŘIBICE

Jihomoravský kraj, Přibice

📍 48.9756608, 16.5608405

🏠 Krátkodobý tábor

🕒 172 - 180 n. l.

📏 Rozloha lokality: 70 ha Nadmořská výška: 193.6 m

UNESCO-Status: Bez UNESCO statutu

Právní ochrana: Žádný zvláštní status ochrany, lokalita je obecně chráněna dle zákona 20/1987 sb., o Státní památkové péči

Překrytí zástavbou

nezastavěno

Viditelnost naleziště a konzervace

podzemní pozůstatky nejsou viditelné

Současný stav výzkumu

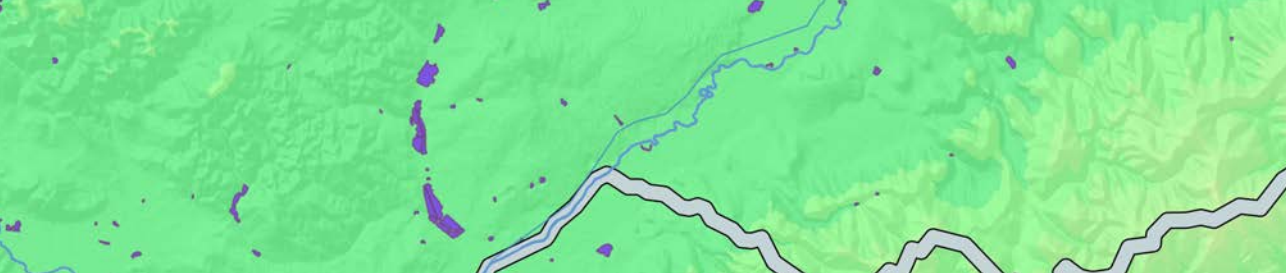
částečně vykopáno, potvrzeny zbytky staveb pomocí neinvazivních průzkumů, jsou k dispozici letecké snímky (včetně interpretace), proveden geofyzikální průzkum, jsou dostupné odborné články a monografie

Další informace

Letecké snímky odhalily seskupení dočasných táborů jen 8 km severně od Mušova-Burgstallu na levém břehu řeky Jihlavy. Celá lokalita se táhne 1,5 km podél terasy od konce zastavěného území Přibic na jihu až po výrazný pravěký meandr na severu. Byl zde proveden geofyzikální průzkum a drobné výkopy. V případě nejrozsáhlejšího tábora č. 3 o odhadované rozloze 43 ha se nepodařilo upřesnit průběh JZ fronty. Přesto strmý okraj terasy umožňuje rekonstruovat tvar tábora jako téměř pravidelný lichoběžník. V současnosti jsou identifikovány dvě brány typu titulus ve středu kratších stran. Geofyzikální průzkum v táboře č. 1 potvrdil jeho standardní lichoběžníkový tvar s opevněnou plochou 25,8 ha. Bylo identifikováno celkem 6 vstupů do tábora, mezi nimi pět bran typu titulus umístěných na nejvyšší terase. Přímo na lomové hraně posledního terasového stupně, vedle sousední aluviální krajiny, se nachází tábor č. 2, nejmenší s opevněnou plochou pouhých 0,9 ha.

© Institute of Archaeology Cze

PŘEBICE

South Moravian Region, Přebice

48.9756608, 16.5608405

CZ

Temporary camp

172 - 180 CE

Area: 70 ha Elevation: 193.6 m

UNESCO Status: no UNESCO status

Legal protection: No specific protection status, the site is in generally protected by Act 20/1987 Coll., on State Heritage Preservation.

Coverage with Building Structures

not covered

Site Visibility & Conservation

underground remains not visible

State of Research

partially excavated, structures confirmed by non-invasive prospection surveys, aerial images (and interpretations) available, geophysical surveys conducted, scientific papers and monographs available

Further Information

Aerial photography revealed the concentration of temporary camps just 8 km to the north of Mušov-Burgstall on the left bank of the river Jihlava. The entire site stretches 1,5 km along the terrace from the end of the built-up area of Přebice in the south to a pronounced prehistoric meander in the north. There were geophysical surveys and small-scale excavations carried out. In the case of the most extensive camp No 3, with an estimated area of 43 ha, it was impossible to clarify the SW front course. Still, the steep edge of the terrace enables reconstructing the camp's shape as an almost regular trapeze. Presently two titulus-type gates are identified in the centre of narrow sides. Geophysical survey in camp No 1 confirmed its standard trapeze shape with a fortified area of 25,8 ha. A total of 6 camp entrances have been identified, among them five titulus-type gates situated on the uppermost terrace. Directly at the breaking edge of the last terrace step, next to the neighbouring alluvial landscape, is camp No 2, the smallest with a fortified area of just 0.9 ha located.

ch Academy of Science, Brno

ENGLISH

Stavební fáze

172 - 180 n. l. ✂ Markomanské války | Chronologické určení táborů v Přibicích vychází zčásti z jednotlivých nálezů a zčásti z dostupných absolutně chronologických dat. Z prostoru všech táborů je znám menší soubor drobných nálezů mincí a militárií, které lze datovat do horizontu markomanských válek. Charakteristická podoba římsko-provinciální kolínkovité spony typu Jobst 13 byla objevena také v jednom z opevňovacích příkopů tábora č. 2. Odpovídající radio-karbonová data pak byla získána z polní pece zkoumané v táboře č. 3.

Historie výzkumu

🔍 Vědecké vykopávky, letecký průzkum (1991-1992) | Miroslav Bálek, Eduard Droberjar, Ondrej Šedo: Opevnění

▶ Bálek, M., Droberjar, E., Šedo, O. 1994: Die römischen Feldlager in Mähren (1991–1992). Památky archeologické 85, 59–74

🔍 Geografický průzkum, vědecké vykopávky (2011-2018) | Balázs Komoróczy, Marek Vlach: Opevnění, polní pece

▶ Bálek, M., Droberjar, E., Šedo, O. 1994: Die römischen Feldlager in Mähren (1991–1992). Památky archeologické 85, 59–74

ÚVAHY NAD TURISTICKÝM VYUŽITÍM

Přístupnost lokality: přístupné veřejnosti, většina lokality je zemědělsky využívána (pole, vinice, pastviny)

Lokalita spojena moderní silniční sítí a veřejnou dopravou: Silniční síť

Opevnění

⌚ 172 - 180 n. l.
Patřící do komplexu:
Krátkodobý tábor

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Polní pece

⌚ 172 - 180 n. l.
Patřící do komplexu:
Krátkodobý tábor

Construction Phases

172 - 180 CE Marcomannic wars | The chronological determination of the camps in Přibice is partly based on individual finds and partly on available absolute-chronological data. From the area of all camps, a minor collection of small finds of coins and militaria that could be dated back to the horizon of the Marcomannic Wars is known. A characteristic form of a Roman-provincial knee brooch Jobst 13 was also discovered in one of the excavation trenches on the terminal part of the fortification of camp No 2. The corresponding radiocarbon dates were then obtained from the field oven examined within camp No 3.

Research History

🔍 Scientific excavation, aerial survey (1991-1992) | Miroslav Bálek, Eduard Droberjar, Ondrej Šedo: Fortification

▶ Bálek, M., Droberjar, E., Šedo, O. 1994: Die römischen Feldlager in Mähren (1991–1992). Památky archeologické 85, 59–74

🔍 Geophysical survey, scientific excavation (2011-2018) | Balázs Komoróczy, Marek Vlach: Fortification, field ovens

▶ Bálek, M., Droberjar, E., Šedo, O. 1994: Die römischen Feldlager in Mähren (1991–1992). Památky archeologické 85, 59–74

CONSIDERATIONS FOR TOURISTIC EXPLOITATION

Access to Site: open to the public, The most extent of the site is under an agricultural land-use regime (arable, vineyards, meadow).

Connection to modern Road Network and Public Transport: road network

Fortification

 172 - 180 CE
Belonging to Complex:
Temporary camp

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Field ovens

 172 - 180 CE
Belonging to Complex:
Temporary camp

Brno -

Modřice

MODŘICE

Jihomoravský kraj, Modřice

© 49.1242676, 16.6124585

 Krátkodobý tábor

 172 - 180 n. l.

 Rozloha lokality: 21 ha Nadmořská výška: 197 m

UNESCO-Status: Bez UNESCO statutu

Právní ochrana: Žádný zvláštní status ochrany, lokalita je obecně chráněna dle zákona 20/1987 sb., o Státní památkové péči

Překrytí zástavbou

částečně překryto moderní zástavbou

Viditelnost naleziště a konzervace

podzemní pozůstatky nejsou viditelné

Současný stav výzkumu

částečně vykopáno, proveden geofyzikální průzkum, jsou dostupné odborné články a monografie

Další informace

Nejseverněji položený tábor v prostoru údolí řeky Svratky byl objeven při záchranném archeologickém výzkumu a prostorově omezeném sondovacím výkopu v Modřicích na jižním okraji Brna. Při vykopávkách bylo odkryto západní nároží tábora s poměrně prostorným příkopem ve tvaru písmene V hlubokým přes 2 metry. Pozdější nevýrazné indicie z letecké prospekce byly nedávno upřesněny geofyzikální prospekcí. Přestože se většina tábora nachází pod současnou zástavbou, podařilo se alespoň zcela rozeznat jihovýchodní stranu tábora v délce 540 m a na základě nejčastěji sledovaného poměru stran 2:3 bylo možné odhadnout jeho opevněnou plochu zhruba na 21 ha.

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

MODŘICE

South Moravian Region, Modřice

📍 49.1242676, 16.6124585

CZ

🏛️ Temporary camp

🕒 172 - 180 CE

📏 Area: 21 ha Elevation: 197 m

UNESCO Status: no UNESCO status

Legal protection: No specific protection status, the site is in generally protected by Act 20/1987 Coll., on State Heritage Preservation.

Coverage with Building Structures

partly covered with modern superstructures

Site Visibility & Conservation

underground remains not visible

State of Research

partially excavated, geophysical surveys conducted, scientific papers and monographs available

Further Information

The most northern situated camp within the area of the Svatka river valley was discovered during a rescue excavation and spatially limited test trenching in the town of Modřice in the southern outskirts of Brno. During the excavations was uncovered western corner of the camp with relatively spacious V-shaped ditch over 2 m deep. Later indistinctive indices from the aerial prospection have been recently refined through geophysical prospection. Despite the fact that most of the camp is situated under the present build-up area, it was at least possible to discern completely the south-eastern side of the camp in length of 540 m and on basis of the most frequently observed side ration 2:3 its fortified area could be estimated roughly at 21 ha. Through the results of the geophysical prospection it was possible to discern numerous examples of anomalies corresponding to characteristic signs of ovens on the interior side along the course of fortification,

which was also confirmed during the small-scale excavations.

Stavební fáze

172 - 180 n. l. ✂ Markomanské války | Datování tábora do období markomanských válek jsou odvozeny z jeho stratigrafie. Při výzkumech západního rohu tábora byla doložena jeho stratigrafická vazba ke germánským sídlištním strukturám (překrývá germánské zahloubené obydlí), což umožnilo jeho datování do 2. poloviny 2. století. Zuhelnatělý paleobotanický materiál z polních pecí poskytl dvě radiokarbonová data s intervaly 2σ 2–172 a 126–258 našeho letopočtu.

Historie výzkumu

🔍 Vědecké vykopávky, geografický průzkum (1999–2015) | Balázs Komoróczy, Rudolf Procházka, Marek Vlach: Opevnění

► Komoróczy, B. 2002: Das römische temporäre Lager in Modřice (Bez. Brno-venkov). In: K. Kuzmová, J. Rajtár, K. Pieta (ed.), Zwischen Rom und dem Barbaricum, Festschrift für Titus Kolník zum 70. Geburtstag. Nitra, 129–142.

ÚVAHY NAD TURISTICKÝM VYUŽITÍM

Přístupnost lokality: lokalita je z části zastavěna, z části zemědělsky využívána

Lokalita spojena moderní silniční sítí a veřejnou dopravou: Silniční síť, Veřejná doprava

Vizualizace, prezentace a konzervace: informační tabule

Opevnění

⌚ 172 - 180 n. l.

Patří do komplexu:
Krátkodobý tábor

📍 49.1235268, 16.6147067

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Polní pece

⌚ 172 - 180 n. l.

Patří do komplexu:
Krátkodobý tábor

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Construction Phases

172 - 180 CE ✂ Marcomannic Wars | Stratigraphic relations secure the dating of the camp into the era of the Marcomannic Wars. During the excavations of the western corner of the camp, its stratigraphic relation with Germanic settlement structures (overlapping a Germanic sunken-floor dwelling) was documented, allowing its dating to the second half of the 2nd century. Charred palaeobotanical material from field ovens provided two radiocarbon dates with 2σ intervals 2–172 and 126–258 AD.

Research History

🔍 Scientific excavation, geophysical survey (1999-2015) | Balázs Komoróczy, Rudolf Procházka, Marek Vlach: Fortification

► Komoróczy, B. 2002: Das römische temporäre Lager in Modřice (Bez. Brno-venkov). In: K. Kuzmová, J. Rajtár, K. Pieta (ed.), Zwischen Rom und dem Barbaricum, Festschrift für Titus Kolník zum 70. Geburtstag. Nitra, 129–142.

CONSIDERATIONS FOR TOURISTIC EXPLOITATION

Access to Site: The site is partly overbuilt, partly is under an agricultural land-use regime.

Connection to modern Road Network and Public Transport: road network, public transport

On-site Visualisation, Presentation & Conservation: information boards

Fortification

⌚ 172 - 180 CE

Belonging to Complex:

Temporary camp

📍 49.1235268, 16.6147067

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Field ovens

⌚ 172 - 180 CE

Belonging to Complex:

Temporary camp

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

BRNO - VOJTOVA ULICE

Jihomoravský kraj, Brno

© 49.1825209, 16.5976898

 Krátkodobý tábor

 172 - 180 n. l.

 Nadmořská výška: 208 m

UNESCO-Status: Bez UNESCO statutu

Překrytí zástavbou

plně překryto moderní zástavbou

Viditelnost naleziště a konzervace

podzemní pozůstatky nejsou viditelné

Současný stav výzkumu

částečně vykopáno

Další informace

Tábor byl objeven v rámci rozsáhlého záchranného archeologického výzkumu v jižní části městské části Brno-střed, na ulici Vojtova, který zahrnoval jedinou dosud nezastavěnou parcelu mezi domovními bloky. Na západní straně plochy vykopávek, bezprostředně při její hranici, byl prozkoumán lineární prvek v délce 70 m. V jeho okolí se nacházel tábor. Jeho formální parametry plně odpovídají typickému římskému příkopu ve tvaru písmene V. Příkop, široký asi 3 m, s hloubkou 1,6 m pod úroveň podloží, probíhal v celkové zaznamenané délce rovně přibližně v severojižním směru.

Přestože o charakteru tábora zatím neznáme mnoho podrobných údajů, můžeme si na základě jeho polohy a předpokládaného datování do období markomanských válek udělat určitou představu. Z dostupných řezů vyplývá, že vnitřní strana tábora se pravděpodobně nacházela východně od odkrytého sektoru příkopu, tedy směrem k místu, kde se dnes nachází rameno řeky Svratky. Rovinatý terén v této oblasti záhy přechází v mírný a později poměrně strmý svah západním směrem. Tábor je vybudován na sprašových sedimentech v ohybu řeky Svratky, kde je nejpozději od raného středověku již doložen brod v severojižním směru. Vzhledem k charakteru místního geomorfologického kontextu, který je ze severu a severovýchodu vymezen řekou Svratkou a ze západu výrazným návrším, se pravděpodobně jednalo o opevnění menšího rozsahu spada-

© Institute of Archaeology Czech Academy of Sciences

BRNO - VOJTOVA STREET

South Moravian Region, Brno

© 49.1825209, 16.5976898

CZ

 Temporary camp

 172 - 180 CE

 Elevation: 208 m

UNESCO Status: no UNESCO status

Brno

Coverage with Building Structures

fully covered with modern superstructures

Site Visibility & Conservation

underground remains not visible

State of Research

partially excavated

Further Information

The camp was discovered within a large-scale rescue excavation in the southern part of the urban district Brno-Centre, Vojtova street, which involved the only still-undeveloped plot between house blocks. On the western side of the excavation area, immediately at its border, a linear feature was examined at a length of 70 meters. Its formal parameters fully correspond to a typical Roman V-shaped ditch. The ditch, about 3 m wide, with a depth of 1.6 m below the subsoil level, ran straight in approximately the north-southern direction at the total recorded length.

Although we do not yet know much detailed data on the character of the camp, we can get some idea based on its location and presupposition of its dating to the period of the Marcomannic Wars. The available sections indicate that the inner side of the camp was most probably situated to the east

of the uncovered sector of the ditch, that is, towards the area where is now an arm of the river Svatka. The flat ground in this area soon changes into a moderate and later relatively steep hillside in the western direction. The camp is built on loess sediments in a bend of the river Svatka, where a ford in the north-southern direction is already documented since the Early Middle Ages at the latest. Regarding the character of the local geomorphological context, which is delimited from the north and northeast by the river Svatka and from the west by a

jící do kategorie menších než 10 ha (možná jen kolem 1-2 ha). V případě brněnského tábora předpokládáme, že jeho posádka pravděpodobně střežila strategicky významný brod a plnila některé další logistické funkce v komunikačním koridoru.

Stavební fáze

172 - 180 n. l. Markomanské války | Výsledky výzkumů nejsou zatím zveřejněny. Podle informací vedoucího výzkumů nejspodnější část příkopu neposkytla žádné artefakty. Výjimku představuje téměř celistvě dochovaná římsko-provinciální keramická nádoba nalezená na dně příkopu. Představuje mísu s horizontálním okrajem patřící k pannonské šedé keramice, jejíž paralely na pannonském limitu spadají do 2. století. Lidská kostra uložená v natažené poloze na zádech bez jakýchkoli doprovodných artefaktů uvnitř příkopu poskytla radiokarbonové datum 14C v časovém intervalu 16–208 našeho letopočtu s 2 σ . Vzhledem k celkovému prostoro-rovému uspořádání a celkovému archeologickému a historickému pojetí římsko-germánských interakcí řadíme tábor mezi vojenská zařízení z období markomanských válek.

Historie výzkumu

- Záchranný archeologický výzkum (2017) | Václav Kolařík: Opevnění
- Komoróczy, B., Rajtár, J., Vlach, M., Hüssen, C.-M. 2020: A companion to the archaeological sources of Roman military interventions into the Germanic territory north of the Danube during the Marcomannic wars. In: M. Erdrich, B. Komoróczy, P. Madejski, M. Vlach (ed.), Marcomannic wars and Antonine Plague. Selected essays on two disasters that shook the Roman World. Brno–Lublin, 173–254 [=Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 61, Lubelskie Materiały Archeologiczne Tom XVII]

ÚVAHY NAD TURISTICKÝM VYUŽITÍM

Přístupnost lokality: Lokalita je kompletně zastavěna.

Lokalita spojena moderní silniční sítí a veřejnou dopravou: Silniční síť, Veřejná doprava

Opevnění

 172 - 180 n. l.

Patří do komplexu:

Krátkodobý tábor

 49.1825209, 16.5976898

distinct hill, it probably was a small-scale fortification falling within the category smaller than 10 ha (possibly only around 1-2 ha). In the case of the Brno camp, we suppose that its garrison probably guarded the strategically significant ford and fulfilled some other logistic functions in the communication corridor.

Construction Phases

172 - 180 CE ✂ Marcomannic Wars | The excavations results are unpublished yet. According to the information of the excavators, the lowermost part of the ditch yielded as good as no artefacts. An exception, however, is represented by an almost wholly preserved Roman provincial pottery vessel found at the bottom of the ditch. It represents a bowl with horizontal rim belonging to Pannonian grey ware, whose parallels at the Pannonian Limes fall within the 2nd century. A human skeleton deposited in stretched supine position without any accompanying artefacts inside the ditch yielded a 14C radiocarbon date within the time interval of 16–208 AD with 2 σ . Considering the overall spatial arrangement and the general archaeological and historical concept of Roman-Germanic interactions, we count the camp among military installations from the period of the Marcomannic Wars.

Research History

- 🔍 Rescue excavation (2017) | Václav Kolařík: Fortification
  - ▶ Komoróczy, B., Rajtár, J., Vlach, M., Hüssen, C.-M. 2020: A companion to the archaeological sources of Roman military interventions into the Germanic territory north of the Danube during the Marcomannic wars. In: M. Erdrich, B. Komoróczy, P. Madejski, M. Vlach (ed.), Marcomannic wars and Antonine Plague. Selected essays on two disasters that shook the Roman World. Brno–Lublin, 173–254 [=Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 61, Lubelskie Materiały Archeologiczne Tom XVII]

CONSIDERATIONS FOR TOURISTIC EXPLOITATION

<i>Access to Site:</i>	The site is completely overbuilt.
<i>Connection to modern Road Network and Public Transport:</i>	road network, public transport

Fortification

🕒 172 - 180 CE

Belonging to Complex:

Temporary camp

📍 49.1825209, 16.5976898

JEVÍČKO

Pardubický kraj, Jevíčko

© 49.6331577, 16.6997827

🏠 Krátkodobý tábor

🕒 172 - 180 n. l.

*📏 Rozloha lokality: 25 ha Nadmořská výška: 362 m

UNESCO-Status: Bez UNESCO statutu

Právní ochrana: Žádný zvláštní status ochrany, lokalita je obecně chráněna dle zákona 20/1987 sb., o Státní památkové péči

Překrytí zástavbou

částečně překryto moderní zástavbou

Viditelnost naleziště a konzervace

podzemní pozůstatky nejsou viditelné

Současný stav výzkumu

částečně vykopáno, proveden geofyzikální průzkum

Další informace

Nedávno objevený tábor se nachází na okraji markomanské sídelní oblasti na území dnešní Moravy. Na podzim roku 2016 provedli archeologové z Východočeského muzea v Litomyšli na území města Jevíčka záchranný archeologický průzkum a odkryli relikv příkopu, který nepochybně představuje pozůstatek opevnění římského vojenského tábora. V návaznosti na to byl proveden také menší vědecký archeologický průzkum příkopu a geofyzikální průzkum.

Samotné naleziště se nachází v rovinaté západní části zastavěného území města. Při výkopech byl na dvou místech identifikován průběh příkopu, což umožnilo primární rekonstrukci příkopu v délce cca 80 m. Identifikace a interpretace charakteristických uloženin v zásypu příkopu, které vznikly redepozicí nadzemní části opevnění, umožnily identifikovat vnitřní rozsah tábora východním směrem k zastavěné části dnešního města. Průběh západní části opevnění tábora byl identifikován s pomocí geofyzikálního magnetometrického průzkumu provedeného dále na jih na mírném svahu mimo zastavěné území. Příkop zde probíhá přímo k nezřetelné hraně terasy na severní hranici nivy potoka. Vzhledem k tomu, že je znám pouze průběh západní

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

JEVÍČKO

Pardubice region, Jevíčko

📍 49.6331577, 16.6997827

CZ

🏠 Temporary camp

🕒 172 - 180 CE

📏 Area: 25 ha Elevation: 362 m

UNESCO Status: no UNESCO status

Legal protection: No specific protection status, the site is in generally protected by Act 20/1987 Coll., on State Heritage Preservation.

Coverage with Building Structures

partly covered with modern superstructures

Site Visibility & Conservation

underground remains not visible

State of Research

partially excavated, geophysical surveys conducted

Further Information

The recently discovered camp is located at the periphery of the Marcomannian settlement area in what is now Moravia. In the fall of 2016, on the territory of the town of Jevíčko, archaeologists from the East Bohemian Regional Museum in Litomyšl carried out an archaeological rescue excavation and uncovered a relic of a ditch which undoubtedly represents the fortification remnant of a Roman military camp. Following this, a minor scientific excavation of the ditch and geophysical survey was also made.

The findspot itself is situated in the flat western part of the built-up area of the town. During excavations, the course of the ditch was identified at two places, which enabled a primary reconstruction of the ditch at a length of about 80 m. Identifying and interpreting characteristic deposits in the backfill of the ditch, which resulted from redeposition of the aboveground part of the fortification, enabled identifying the camp's internal extent in the eastern direction towards the built-up area of the present-day town. The course of the western part of the fortification of the camp was identified with the help of a geophysical magnetometric survey carried out further to the south on a moderate slope out-

linie opevnění tábora v délce nejméně 405 m, lze rozsah celého opevněného areálu odhadnout pouze nepřímou, na základě místního geomorfologického kontextu a nejčastěji zaznamenaných hodnot bočních proporcí v dočasných táborech. Podle modulu stranového poměru 2:3 u dočasných táborů tak dostáváme dvě varianty rekonstruovaných ploch o velikosti 11 a 25 ha, přičemž pravděpodobnější se jeví ta větší.

Lokalita je převážně zastavěná, ale v ulici Římských legií je průběh příkopu vyznačen na povrchu komunikace. O tábořišti jsou zde také dvě informační tabule.

Stavební fáze

172 - 180 n. l. ✂ Markomanské války | V jednom místě na dně příkopu se našly fragmenty keramiky terra sigillata. Další datovací materiály zatím nejsou známy. Lze předpokládat, že tábor patří mezi římská vojenská zařízení z období markomanských válek, i když tento předpoklad je založen zatím pouze na charakteristických formách terénních jevů, na přítomnosti keramiky terra sigillata a na celkových parametrech chronologického a historického určení vojenských zařízení na území Moravy.

Historie výzkumu

📍 Záchraný archeologický výzkum (2016) | Jana Němcová, Pavel Kejval: Opevnění
 📍 Vědecké vykopávky, geografický průzkum (2016) | Balázs Komoróczy, Marek Vlach: Opevnění

► Komoróczy, B., Rajtár, J., Vlach, M., Hüssen, C.-M. 2020: A companion to the archaeological sources of Roman military interventions into the Germanic territory north of the Danube during the Marcomannic wars. In: M. Erdrich, B. Komoróczy, P. Madejski, M. Vlach (ed.), Marcomannic wars and Antonine Plague. Selected essays on two disasters that shook the Roman World. Brno–Lublin, 173–254 [=Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 61, Lubelskie Materiały Archeologiczne Tom XVII].

ÚVAHY NAD TURISTICKÝM VYUŽITÍM

Přístupnost lokality: přístupné veřejnosti

Lokalita spojena moderní silniční sítí a veřejnou dopravou: Silniční síť, Možnost parkování, Veřejná doprava, Cyklistické trasy

Vizualizace, prezentace a konzervace: informační tabule

Opevnění

⌚ 172 - 180 n. l.

Patří do komplexu:
Krátkodobý tábor

📍 49.6331577, 16.6997827

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

side the built-up area. The ditch runs here straight towards an indistinct terrace edge at the northern border of the floodplain of a brook. Regarding the fact that only the course of the western fortification line of the camp at a length of at least 405 meters is known, the extent of the whole fortified area can be estimated only indirectly, based on the local geomorphological context and the most frequently recorded values of side proportions in temporary camps. According to the 2:3 side ratio module of temporary camps, we thus get two variants of reconstructed areas sized 11 and 25 ha, while the larger one seems more likely. The site is mainly overbuilt, but in the Roman Legions Street (Ulice Římských legií), the course of the ditch is marked on the road surface. There are also two information boards about the camp.

Construction Phases

172 - 180 CE ✂ Marcomannic Wars | In one place at the bottom of the ditch, fragments of terra sigillata occurred. Other dating materials are not yet known. We can suppose that the camp counts among Roman military installations from the period of the Marcomannic wars, even though this assumption is based so far only on characteristic displays of terrain contexts, the presence of terra sigillata and the overall parameters of chronological and historical determination of military installations on the territory of Moravia.

Research History

- 📍 Rescue excavation (2016) | Jana Němcová, Pavel Kejval: Fortification
- 📍 Scientific excavation, geophysical survey (2016) | Balázs Komoróczy, Marek Vlach: Fortification
  - ▶ Komoróczy, B., Rajtár, J., Vlach, M., Hüssen, C.-M. 2020: A companion to the archaeological sources of Roman military interventions into the Germanic territory north of the Danube during the Marcomannic wars. In: M. Erdrich, B. Komoróczy, P. Madejski, M. Vlach (ed.), Marcomannic wars and Antonine Plague. Selected essays on two disasters that shook the Roman World. Brno–Lublin, 173–254 [=Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 61, Lubelskie Materiały Archeologiczne Tom XVII].

CONSIDERATIONS FOR TOURISTIC EXPLOITATION

<i>Access to Site:</i>	open to the public
<i>Connection to modern Road Network and Public Transport:</i>	road network, parking available, public transport, bicycle routes
<i>On-site Visualisation, Presentation & Conservation:</i>	information boards

Fortification

⌘ 172 - 180 CE
 Belonging to Complex:
 Temporary camp
 © 49.6331577, 16.6997827

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

OLOMOUC - NEŘEDÍN

Olomoucký kraj, Olomouc

 Krátkodobý tábor

 172 - 180 n. l.

 Rozloha lokality: 21 ha   Nadmořská výška: 245 m

UNESCO-Status: Bez UNESCO statutu

Právní ochrana: Lokalita je zastavěna, žádný zvláštní status ochrany.

Překrytí zástavbou

plně překryto moderní zástavbou

Viditelnost naleziště a konzervace

podzemní pozůstatky nejsou viditelné

Současný stav výzkumu

částečně vykopáno, jsou dostupné odborné články a monografie

Další informace

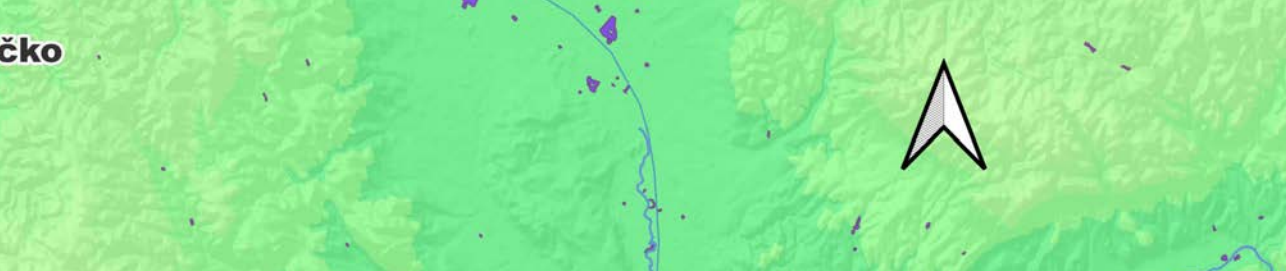
Tábor na lokalitě „Mýlina“ v olomoucké městské části Neředín byl objeven při záchranných archeologických výzkumech. Vzhledem k jeho umístění v obytné zástavbě bylo možné částečně prozkoumat pouze dvě strany fortifikační stavby v celkové délce 356 m. Úhel o něco málo větší než 90°, který strany svírají, naznačuje, že tábor mohl mít mírně lichoběžníkový půdorys. Stávající situace umožňuje pouze hypotetickou rekonstrukci plochy tábora, která vychází z místní geomorfologie a využití půdy. Za těchto okolností je možné odhadnout celkovou plochu opevnění až na 20,5 ha.

Stavební fáze

172 - 180 n. l. Markomanské války | Tábor a další objekty v jeho areálu bohužel nebyly podrobně publikovány, ale zdá se, že bezpečně datované doklady pro chronologické určení těchto staveb nejsou početné. Vzhledem ke všem dostupným datům a obecnému archeologickému a historickému konceptu římsko-germánských interakcí počítáme tábor mezi vojenská zařízení z období markomanských válek.

© Institute of Archaeology Czech Academy of Sciences

OLOMOUC - NEŘEDÍN

Olomouc region, Olomouc

 Temporary camp

 172 - 180 CE

 Area: 21 ha Elevation: 245 m

UNESCO Status: no UNESCO status

Legal protection: The site is overbuilt, no specific protection status.

CZ

ce, Brno

Coverage with Building Structures

fully covered with modern superstructures

Site Visibility & Conservation

underground remains not visible

State of Research

partially excavated, scientific papers and monographs available

Further Information

The camp at site “Mýlina” in the town district Neředín in Olomouc was discovered during rescue excavations. Due to its location within a residential area, only two sides of a fortification structure could be partly explored in a total length of 356 m. The angle of a little more than 90°, which the sides include, indicates that the camp might have had a slightly trapezoidal ground plan. This situation enables only a hypothetical reconstruction of the area of the camp, which is based on local geomorphology and land use. Under these circumstances, it is possible to estimate the total fortified area up to 20.5 ha.

Construction Phases

172 - 180 CE Marcomannic Wars | The camp and the other features in its area, unfortunately, were not published in details, but it seems that well dated evidence for the chronological determination of these structures is insufficient. Considering all available dates and the general archaeological and historical concept of Roman-Germanic interactions, we count the camp among military installations from the period of the Marcomannic wars.

Historie výzkumu

- 📍 Záchranný archeologický výzkum (2001) | Marek Kalábek, Jaroslav Peška: Opevnění
▶ Kalábek, M. – Peška, J. – Svobodová-Svitavská, H. – Vaněček, Z. – Holub, M. 2017: Dosavadní výsledky výzkumu krátkodobého tábora římské armády v Olomouci-Neředíně. In: Na hranicích impéria. Extra fines imperii. Jaroslavu Tejralovi k 80. narozeninám. Brno, 165–189.

ÚVAHY NAD TURISTICKÝM VYUŽITÍM

<i>Přístupnost lokality:</i>	přístupné veřejnosti
<i>Lokalita spojena moderní silniční sítí a veřejnou dopravou:</i>	Silniční síť, Veřejná doprava
<i>Vizualizace, prezentace a konzervace:</i>	informační tabule

Opevnění

⌚ 172 - 180 n. l.

Patřící do komplexu:

Krátkodobý tábor

© 49.5944159, 17.2167698

Research History

- ☞ Rescue excavation (2001) | Marek Kalábek, Jaroslav Peška: Fortification
 ▶ Kalábek, M. – Peška, J. – Svobodová-Svitavská, H. – Vaněček, Z. – Holub, M. 2017: Dosavadní výsledky výzkumu krátkodobého tábora římské armády v Olomouci-Neředíně. In: Na hranicích impéria. Extra fines imperii. Jaroslavu Tejralovi k 80. narozeninám. Brno, 165–189.

CZ

CONSIDERATIONS FOR TOURISTIC EXPLOITATION

<i>Access to Site:</i>	open to the public
<i>Connection to modern Road Network and Public Transport:</i>	road network, public transport
<i>On-site Visualisation, Presentation & Conservation:</i>	information boards

Fortification

⌚ 172 - 180 CE

Belonging to Complex:

Temporary camp

📍 49.5944159, 17.2167698

CHARVÁTSKÁ NOVÁ VES

Jihomoravský kraj, Břeclav

📍 48.7746144, 16.8390379

🏠 krátkodobý tábor

🕒 172 - 180 n.l.

*📏 Rozloha lokality: 41.2 ha Nadmořská výška: 163 m

UNESCO-Status: Bez UNESCO statutu

Právní ochrana: Žádný zvláštní status ochrany, lokalita je obecně chráněna dle zákona 20/1987 sb., o Státní památkové péči

Překrytí zástavbou

částečně překryto moderní zástavbou

Viditelnost naleziště a konzervace

podzemní pozůstatky nejsou viditelné

Současný stav výzkumu

částečně vykopáno, potvrzeny zbytky staveb pomocí nein-
vazivních průzkumů, jsou k dispozici letecké snímky (včetně
interpretace), proveden geofyzikální průzkum, jsou dostu-
pné odborné články a monografie

Další informace

Archeologické památky nejsou v současné době na místě
viditelné a není zde žádný informační nástroj. Většina loka-
lity je zemědělsky využívána a některé části jsou zastavěny
novodobými stavbami.

Stavební fáze

172 - 180 n.l. 🏹 Markomanské války | Tábor byl opakovaně
dokumentován leteckými snímky, geofyzikálním měřením
bylo prozkoumáno celkem 13 ha. Proběhly také drobné
ověřovací odkryvy. Největší tábor označený jako tábor 1a
se rozkládá na opevněné ploše 41,2 ha. Má tvar ne zcela
pravidelného obdélníku se šesti branami typu titulus.
Tábor 1b s opevněnou plochou cca 10,4 ha lze interpretovat
jako prostorové zmenšení původní plochy tábora 1a. Bližší chronologické určení fází 1a a 1b
není možné. Obě fortifikační fáze spadají do horizontu markomanských válek. Centrální poloha

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science,

CHARVÁTSKÁ NOVÁ VES

South Moravian Region, Břeclav

📍 48.7746144, 16.8390379

CZ

🏕 temporary camp

🕒 172 - 180 CE

📏 Area: 41.2 ha Elevation: 163 m

UNESCO Status: no UNESCO status

Legal protection: No specific protection status, the site is in generally protected by Act 20/1987 Coll., on State Heritage Preservation.

Brno

Coverage with Building Structures

partly covered with modern superstructures

Site Visibility & Conservation

underground remains not visible

State of Research

partially excavated, structures confirmed by non-invasive prospection surveys, aerial images (and interpretations) available, geophysical surveys conducted, scientific papers and monographs available

Further Information

Archaeological structures are not currently visible at the site, and there is no information tool. Most of the locality is used for agriculture, and modern buildings overbuild some parts.

Construction Phases

172 - 180 CE 🏹 Marcomannic Wars | The camp has been repeatedly documented by aerial imagery, and a total of 13 ha was surveyed with geophysics. Also, small-scale excavations were conducted. The largest camp labelled as camp 1a covers a fortified area of 41.2 ha. It has the shape of a not entirely regular rectangle with six titulus-type gates. The structure named camp 1b with a fortified area of approximately 10.4 ha can be interpreted as a spatial reduction of the original area of camp 1a. A more detailed chronological determination of phases 1a and 1b is not possible. Both fortification

tábora u jedné z hlavních říčních cest v regionu nepochybně poskytovala vhodné podmínky pro přesuny velkých kontingentů římské armády.

Historie výzkumu

📍 Vědecký průzkum a vykopávky (2011-2015) | Balázs Komoróczy, Marek Vlach: Opevnění, pece

► Komoróczy, B., Rajtár, J., Vlach, M., Hüssen, C.-M. 2020: A companion to the archaeological sources of Roman military interventions into the Germanic territory north of the Danube during the Marcomannic wars. In: M. Erdrich, B. Komoróczy, P. Madejski, M. Vlach (ed.), Marcomannic wars and Antonine Plague. Selected essays on two disasters that shook the Roman World. Brno–Lublin, 173–254 [=Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 61, Lubelskie Materiały Archeologiczne Tom XVII].

ÚVAHY NAD TURISTICKÝM VYUŽITÍM

Přístupnost lokality: přístupné veřejnosti

Lokalita spojena moderní silniční sítí a veřejnou dopravou: Silniční síť, Cyklistické trasy

Opevnění

⌚ 172 - 180 n. l.

Patří do komplexu:

Krátkodobý tábor

📍 48.7758095, 16.8377723

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Polní pece

⌚ 172 - 180 n. l.

Patří do komplexu:

Krátkodobý tábor

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

phases belong to the horizon of the Marcomannic Wars. The central location of the camp at one of the main river routes within the region undoubtedly provided suitable conditions for movements of large contingents of the Roman army.

Research History

📍 Scientific survey and excavation (2011-2015) | Balázs Komoróczy, Marek Vlach: Fortification, ovens

► Komoróczy, B., Rajtár, J., Vlach, M., Hüssen, C.-M. 2020: A companion to the archaeological sources of Roman military interventions into the Germanic territory north of the Danube during the Marcomannic wars. In: M. Erdrich, B. Komoróczy, P. Madejski, M. Vlach (ed.), Marcomannic wars and Antonine Plague. Selected essays on two disasters that shook the Roman World. Brno–Lublin, 173–254 [=Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 61, Lubelskie Materiały Archeologiczne Tom XVIII].

CZ

CONSIDERATIONS FOR TOURISTIC EXPLOITATION

Access to Site: open to the public

Connection to modern Road Network and Public Transport: road network, bicycle routes

Fortification

⌚ 172 - 180 CE

Belonging to Complex:

Temporary camp

📍 48.7758095, 16.8377723

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

Field ovens

⌚ 172 - 180 CE

Belonging to Complex:

Temporary camp

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

HULÍN-PRAVČICE

Zlínský kraj, Hulín, Pravčice

© 49.3268935, 17.4803357

🏠 Krátkodobý tábor

🕒 172 - 180 n. l.

📏 Rozloha lokality: 26.1 ha Nadmořská výška: 198 m

UNESCO-Status: Bez UNESCO statutu

Právní ochrana: Žádný zvláštní status ochrany, lokalita je obecně chráněna dle zákona 20/1987 sb., o Státní památkové péči

Překrytí zástavbou

částečně překryto moderní zástavbou

Viditelnost naleziště a konzervace

podzemní pozůstatky nejsou viditelné

Současný stav výzkumu

částečně vykopáno, proveden geofyzikální průzkum, jsou dostupné odborné články a monografie

Další informace

Tábor byl nalezen při záchranném archeologickém výzkumu v transeptu pro dálnici v katastru obcí Hulín a Pravčice v údolí Horní Moravy, na levobřežní říční terase nad aluviální krajinou řeky Moravy. V současné době představuje nejvýchodnější dočasný tábor v rámci studovaného regionu. Současný stav poznání umožňuje určit krátkou osu tábora na přibližně 500 m, druhou osu lze odhadnout na minimálně 530 m. Na základě těchto předpokladů lze rekonstruovat minimální velikost opevněné plochy na 26,1 ha.

© Institute of Archaeology Czech Academy of Science, Brno

HULÍN-PRAVČICE

Zlín region, Hulín, Pravčice

© 49.3268935, 17.4803357

CZ

 Temporary camp

 172 - 180 CE

 Area: 26.1 ha Elevation: 198 m

UNESCO Status: no UNESCO status

Legal protection: No specific protection status, the site is in generally protected by Act 20/1987 Coll., on State Heritage Preservation.

Coverage with Building Structures

partly covered with modern superstructures

Site Visibility & Conservation

underground remains not visible

State of Research

partially excavated, geophysical surveys conducted, scientific papers and monographs available

Further Information

The camp was found during a rescue excavation in the transept for a motorway in the cadastral districts of the municipalities Hulín and Pravčice in the Upper Morava Valley, on the left-bank river terrace above the alluvial landscape of the river Morava. Currently, it represents the easternmost temporary camp within the studied region. The present state of knowledge enables to determine the short axis of the camp as approximately 500 m, and the other axis can be estimated as at least 530 m. On the basis of these assumptions, we

can reconstruct the minimum size of the fortified area as 26.1 ha.

Stavební fáze

172 - 180 n. l. ✂ Markomanské války | Příkop tábora v Hulíně-Pravčicích vykazuje několik nápadných vlastností, jako je ověřená přítomnost tzv. čistícího kanálu na dně, který lze považovat za jakýsi ukazatel délky užívání opevnění. Soubor nálezů z výplně příkopu tvořila římsko-provinciální keramika včetně terra sigillata z 2. poloviny 2. století. Absolutní radiokarbonové datování bylo aplikováno na jednu zvířecí kost z výplně příkopu a na dětský kostrový pohřeb uložený sekundárně na dně příkopu. Tato data spolu s dalšími datovacími materiály potvrzují přiřazení tábora ke skupině římských vojenských objektů z období markomanských válek.

Historie výzkumu

- 📍 Záchraný archeologický výzkum (2006-2009) | Miroslav Daňhel: Opevnění
  - ▶ Daňhel, M. – Kalábek, M. – Klanicová, S. – Pankowská, A. – Paulus, M. 2009: Krátkodobý tábor u Hulína a Pravčic. Archeologické centrum Olomouc, ročenka 2008. Olomouc, 184–208.

ÚVAHY NAD TURISTICKÝM VYUŽITÍM

Přístupnost lokality: Lokalita je špatně přístupná, zemědělské pole.

Opevnění

⌘ 172 - 180 n. l.

Patřící do komplexu:

Krátkodobý tábor

📍 49.3268935, 17.4803357

Construction Phases

172 - 180 CE Marcomannic Wars | The ditch of the camp at Hulín-Pravčice exhibits several noticeable characteristics, such as the verified presence of a so-called cleaning channel at the bottom, which can be considered a sort of indication for the length of usage of the fortification. The collection of finds from the infills of ditches comprised Roman provincial pottery, including terra sigillata, dating from the second half of the 2nd century. Absolute radiocarbon dating was applied to one animal bone from the ditch infill and to a child's inhumation burial deposited secondarily at the bottom of the ditch. Together with other dating materials, these data help to assign the camp to the group of Roman military installations from the period of the Marcomannic Wars.

Research History

- Rescue excavation (2006-2009) | Miroslav Daňhel: Fortification
  - ▶ Daňhel, M. – Kalábek, M. – Klanicová, S. – Pankowská, A. – Paulus, M. 2009: Krátkodobý tábor u Hulína a Pravčic. Archeologické centrum Olomouc, ročenka 2008. Olomouc, 184–208.

CONSIDERATIONS FOR TOURISTIC EXPLOITATION

Access to Site: The site is difficult to access, agricultural field.

Fortification

 172 - 180 CE

Belonging to Complex:

Temporary camp

 49.3268935, 17.4803357